

Mysl a tělo (Mind and Body)

Zdá se, že všem úvahám analytiků (a jim blízkých myslitelů) je společná jedna chyba, totiž že proti sobě staví tělo (body) a mysl (mind), nebo také fyzično (physicality) a vědomí (consciousness). (Nechávám stranou takové „excesy“, jako když Chalmers mluví o „physical truths“, o „phenomenal truths“ a o „physical facts“, p. 7.) Všude se ukazuje, jak anglicky mluvící a myslící filosofové (až na výjimky, které ovšem prošly zvláštním školením v kontinentálním evropském myšlení) nepracují (a nedovedou pracovat) s kořeny slov (obecně, ale zejména řeckých a latinských). Tak třeba čteme, že „consciousness must be nonphysical“ (str. 6, hned první řádky), a přímo v titulu je zmíněna otázka, jaké je místo vědomí – ne ve světě, ale v „přírodě“ (Consciousness and its Place in Nature), přičemž dokonce platí, že „the natural world contains more than the physical world“ (p. 5.). Autorovi vůbec nepřijde na mysl, že řecké slovo fysis a latinské slovo natura původně znamenaly totéž, takže je třeba co nejpečlivěji vysvětlit, co pro nás – přesněji pro zmíněného určitého filosofa – obě slova znamenají dnes. V češtině je ovšem všechno ještě nápadnější, uvážíme-li, že čeština rozeznává „fyzikální“ od „fyzického“, jakož i „přirozený“ od „přírodního“, atd. atp. – Co tedy k tomu říci? „Mysl“, „vědomí“, „myšlení“ jsou skutečnosti, tj. pravé, „jsoucí“ skutečnosti v pravém, jsoucím světě; jistě nejde o karteziánské dvě substance, res extensa a res cogitans, mezi nimiž je cézura či dokonce propast („gap“), ale mají – stejně jako všechna pravá jsoucna – svou předmětnou i svou nepředmětnou stránku. A ta předmětná má také tělesnou (fyzickou) povahu, ale neredukuje se na ni. Tělo a tělesnost mají také svou niternost – bez ní by nikdy nebylo tělo možné jako organický celek, a tělesnost by tudíž byla vyloučena jako (nezbytná) stránka života. Mezi tělem a tělesností na jedné straně a myslí a vědomím na druhé není propast, ale ustavičně překračovaná hranice. Je to hranice, neboť ono překračování ji musí zdolávat, ale je to hranice prostupná pro přechody oběma směry.

(Písek, 110814-1.)